

Hjortevildtoversigten

2015

Tekst: Mads Flinterup, Danmarks Jægerforbund.

Foto: Jan Petersen m.fl.

En kronhind og hendes kalv nyder morgensolen i Tisvilde Hegn.

De ældre kronhjorte kaster deres gevir først og de sætter også deres nye gevir først. Fotoet er taget midt i april.

Steen Axel Hansen

ÅRETS OVERSIGT BASERER sig igen i år på de 12 regionale hjortevildtgruppers opgørelser af de regionale forårsbestande. 2015 sætter igen antalsmæssig rekord, men særligt kronvildtbestandene ser flere steder ud til at være stagnerende.

På landsplan er der opgjort 53 delbestande af kronvildt, heraf meldes de 23 i stigning, mens seks bestande meldes i tilbagegang. Tilbagegangen i disse delbestande kan ses som et udtryk for, at forvaltningen lokalt begynder at virke. Der kan dog stilles spørgsmål ved, om denne effekt er holdbar på lang sigt under de givne vilkår. I sæsonen blev jagten i sin væsentlighed reguleret via 10 lokale jagttider på kronvildtet.

Antalsmæssigt er den danske forårsbestand af dåvildt nu på næsten samme størrelse som kronvildtbestanden. Der opgøres ikke mindre end 91 delbestande af dåvildt, hvilket vidner om denne vildtarts store udbredelse. Antallet af delbestande vidner dog også om, at dåvildtet er mere stationært i deres adfærd. Mere end to tredjedele af dåvildtbestandene meldes fortsat i vækst. Holder denne udvikling stik, varer det næppe længe, før der er mere dåvildt end kronvildt på den frie vildtbane i Danmark. Det skal dog retfærdigvis nævnes, at 60% af det danske dåvildt stadig står på øerne. Jagten på dåvildt forvaltes via 22(!) lokale jagttider, men især på Fyn har man indtil videre haft succes med forvaltning via frivillige aftaler.

Nordjylland

Da den nordjyske hjortevildtgruppe i 2014 ændrede proceduren for, hvordan bestandene nord for Limfjorden blev opgjort, steg bestandsestimatet med ca. 40%. Gruppen har valgt at fastholde modellen, hvorpå bestandene opgøres, og årets opgørelse holder sig på samme niveau som sidste år.

I det nordlige Thy opleves der en forskydning af bestanden, således at der i området sydvest for Hanstholm-reservatet er en tilbagegang, hvori- mod der nordøst for reservatet opleves en fremgang. Om denne forskydning skyldes, at kronvildtet finder det jagtfrie område ved Testcentret i Østerild mere attraktivt, eller det har andre årsager, vides ikke. I området nord for Hjørring-Frederikshavn-vejen opleves bestanden som faldende. I de øvrige områder opleves der en svag stigning eller stagnation. I området fra Hanstholm til Løkken finder gruppen bestandens størrelse i overensstemmelse med områdets bæreevne. I de øvrige områder er der plads til flere dyr. I området langs Jammerbugten opleves en for kraftig afskydning af yngre hjorte, og gruppen overvejer en fredning fra spidshjort til fem sprosser på en stang. I Thy-området ønskes også en mere henholdende afskydning af yngre hjorte. Gruppen er overordnet set tilfreds med bestandssammensætningen i hele området.

Thy og Hanherred er blandt de områder, hvor dåvildtbestandene er relativt nyetablerede, idet de er baseret på udsætninger inden for de seneste 10 år. Bestanden langs Jammerbugten vurderes nu at have nået områdets bæreevne. I resten af Nordjylland vurderes der at være plads til yderligere dyr. Gruppen har fra 2014 fået indført jagttid i hele december på då-, -kalv og -spidshjort. I den første uge i januar er der jagttid på de resterende hjorte. Gruppen følger nøje bestandsudviklingen omkring dåvildt med henblik på en yderligere justering af jagttiden.

Himmerland

I afrapporteringen fra 2014 gjorde gruppen gældende, at kronvildtets tilvækstkurve i Rold Skov var knækket. Det til trods måtte gruppen opfordre til øget afskydning af hinder >

> Kronvildt

Område	estimat12	Udv.12	estimat13	Udv.13	estimat14	Udv.14	estimat15	Udv.15
Nordjylland	1.800		2.350		3.270		3.340	
Mors				10		9		→
Thy	500-600	↑	750	↗	960	↗	855	↘
Hanherred	300	↓	500	↗	890	↗	1134	↗
Tranum	500-600	↑	600	↗	400	↗	395	→
Vestlige Vendsyssel				80	↗	80		→
Østlige Vendsyssel				10	↗	10		→
Centrale Vendsyssel				450	↑	502		↗
Nordlige Vendsyssel	400	→	500	→	470	→	354	↓
Himmerland	1.015		1.100		1.180		1.190	
Vesthimmerland	40-50	↑	60-70	↑	70-80	↑	90-100	↑
Sydhimmerland	10-20	↑	30-40	↑	80-100	↑	150-180	↑
Rold Skov	900	↓	950	↗	950	↘	900	↓
Østhimmerland	20	↑	10-15	↑	10-15	↑	10-15	↑
Mariager-Randers	30-40	↑	40-50	↑	50-60	↑	15-30	↑
Vestjylland	4.300		4.750		4.800		4.800	
Klosterheden	550	↗	550	→	550	→	550	→
Feldborg	550	↗	700	↑	750	↗	750	↗
Ulborg	3.200	→	3.500	→	3.500	→	3.500	↘
Midtjylland	3.035		3.300		3.460		3.665	
Hammel-Bjerringbro	650-700	↑	650-700	↑	650-750	↗	700-750	↗
Kompedal-Myremalm	370-400	↑	350-400	→	350-450	↗	400-500	↗
Gludsted, Nørlund, St. Hjøllund og Skærbæk	1500-1600	↑	1500-1700	↗	1600-1800	↑	1800-1900	→
Hastrup, Rørbæk og Matstrup	350-400	→	500-600	↑	500-600	↑	500-600	→
Odder	50	→	100	↑	100-120	↑	80-100	→
Djursland	2.450		2.600		2.675		2.700	
Emmedsbo-Sostrup	250	↑	350	→	350	→	350	→
Meilgaard	350	↓	350	↓	350	→	200	↓
Fuglsø Mose og Ramten Skov	650	→	650	↑	650	→	750	↑
Løvenholm, Fjeld og Brunmose	650	→	650	→	650	→	650	→
Skaføgaard, Rosenholm og Sofie Amaliegaard	250	↑	250	↑	300	→	300	→
Tirstrup og Stubbesø	200	↑	250	↑	300	↑	350	↑
Rougsø	25	↑	25	↑	25	↑	25	→
Skiffard			50	↑	50	↑	75	↑
Syddjylland	4.350		4.550		5.450		5.400	
Oksbøl	1.400	→	1.400	→	1.800	↑	1.600	→
Vorbasse-Hovborg	900	↑	900	↗	1.000	↑	1.100	→
Sdr. Omme	700	↑	700	↗	900	↑	1.000	↑
Birkebæk, Høgildgaard m.fl.	450	↑	500	↑	550	↑	500	→
I øvrigt	900		1.050	↑	1.200	↑	1.200	→
Sønderjylland	1.365		1.430		1.595		1.525	
Als	15	↑	25	↑	30	→	30	→
Bommerlund og Frøslev	350	→	300	↑	300	→	300	→
Aabenraa til Haderslev	50	↑	60	→	70	↗	70	→
Skærbæk til Toftlund	400	↑	425	→	450	→	450	→
Løgumkloster til Tønder	100	↑	125	↑	125	→	150	↑
Omkring Gram	400	↑	425	→	550	↑	450	→
Bramming til Ribe	50	↑	60	↑	60	→	50	→
Haderslev til Kolding			10	→	10	→	25	→
Syd- og Vestsjælland	545		710		725		760	
Saltbæk Vig	150	↑	150	↑	150	↑	175	↑
Åmosen	300	↗	400	↗	400	→	400	→
Holmegaard og Gissfeld m.fl.	70	↑	100	↑	100	↑	110	↑
Øst for Ringsted	14	↑	20	↑	25	↑	25	↑
Hvalsø skovene	10	↑	20	↑	25	↑	25	↑
Vordingborg			20	↑	25	↑	25	→

Kronvildt (fortsat)

Område	estimat12	Udv.12	estimat13	Udv.13	estimat14	Udv.14	estimat15	Udv.15
Nordsjælland	235		335		370		400	
Halsnæs	20-25	↑	25-30	↑	30-35	↑	25	↗
Tisvilde	35-45	↑	55-65	↑	60-70	↑	75	↗
Valby Hegn	75-85	↑	95-105	↑	100-115	↑	100	↗
Harager Hegn	70-75	↑	85-90	↑	90-100	↑	100	↗
I øvrigt	25-35	↑	55-65	↑	65-75	↑	100	↗
Samlet forårsbestand	19.095		21.125		23.525		23.780	

Dåvildt

Område	estimat12	Udv.12	estimat13	Udv.13	estimat14	Udv.14	estimat15	Udv.15
Nordjylland	1.370		1.825		2.235		2.650	
Thy	120	↑	150	↑	260	↑	288	↗
Hanherred	4-500	↑	600	↑	715	↑	933	↑
Tranum	400	↑	550	↑	210	↑	235	↗
Vestlige Vendsyssel	400	→	400	→	300	↑	235	↘
Østlige Vendsyssel			125	↑	240	↑	275	↑
Centrale Vendsyssel					180	↑	270	↑
Nordlige Vendsyssel					270	↓	332	↑
Læsø					60	↑	80	↑
Mors*							3	↑
Himmerland	485		600		630		650	
Trend	100	↑	120	↑	120	↑	120	↑
Livø	130	↑	110	↑	110	↑	110	↑
Østhimmerland	30	↑	30-40	↑	30-40	↑	30-40	↑
Hobro til Hadsund	150	↑	150	↑	150	↑	125	↑
Mariager-Randers	75	↑	70-80	↑	70-80	↑	70-80	↑
Himmerlandske Heder			70-80	↑	20-30	↑	30-40	↑
Ålestrup-Mødrup-Skals			30-40	↑	30-40	↑	60-80	↑
Tjele					80	↑	80	↑
Vestjylland	1.220		1.450		1.660		2.220	
Klosterheden	270	↑	325	↑	375	↑	450	↑
Idom	110	↑	135	↑	160	↑	200	↑
Sørvad	50-65	↑	50-65	↑	65	↑	80	↑
Vinderup-Mogenstrup	70-80	↑	70-80	↑	80-100	↑	325-375	↑
Ørre	200-230	↑	250-275	↑	300-325	↑	400-450	↑
Stauning	120-130	↑	150-180	↑	175-200	↑	200-225	↑
Nord-Østsjælland	100-110	↗	110-120		125-150	↗	140-165	↗
Nordfjends	50-60	↗	60-70		75-85	↗	75-85	↗
Vestsalling	168-180	↗	175-200		175-225	↗	175-225	↗
Skive-Rønbjerg	30-40	↗	50-60		50-75	↗	55-80	↗
Midtjylland	670		700		695		970	
Nordfor Bjerringbro	40-50	→	50	↑	70-100	→	60-70	→
Kompedal	10-15	→	40-50	↑	20-30	↓	?	
Silkeborg	150-160	↑	150-160	↑	120-160	→	400-500	↑
Samsø	250-300	↑	250-300	→	200-300	↘	200-300	→
Juelsminde	180	↑	180	→	180	→	180-200	→
Sydfor Ikast			10-20	↑	10-20		10-20	
Djursland	875		1.000		1.070		1.150	
Emmedsbo-Sostrup	250	↑	275	↑	300	↑	300	→
Meilgaard	200	→	225	↑	225	→	225	→
Fuglsø Mose og Ramten Skov	60	↑	70	↑	70	→	100	→
Løvenholm, Fjeld og Brunmose	120	↑	150	↑	175	↑	175	↑
Skaføgaaard, Rosenholm og Sofie Amaliegaard	225	↑	250	↑	300	→	300	→
Øvrige Djursland*							50	↗
Syddjylland	425		610		620		630	
Oksbøl	125	↑	145	↑	150	→	150	↑

> Dåvildt (fortsat)

Område	estimat12	Udv.12	estimat13	Udv.13	estimat14	Udv.14	estimat15	Udv.15
Vorbasse-Hovborg	125	↑	175	↑	125	↓	125	→
Grindsted	50	↑	50	→	70	↑	70	?
Ansager	50	↑	50	→	60	↑	50	↑
Tarm	50	↑	125	→	150	↑	175	↑
Trekantsområder	25	↑	25	↑	25	→	60	
Lindeballe*			40		40	↑	?	
Sønderjylland	880		1.020		1.130		1.235	
Als	250	↑	275	↑	300	↗	275	↑
Bommerlund og Frøslev	350	→	325	→	350	↗	350	↑
Aabenraa til Haderslev	75	↑	100	↑	100	→	100	↑
Haderslev til Kolding	175	↑	250	↑	260	↗	350	↑
Omkring Gram	30	↑	40	↑	90	↑	50	→
Bramming til Ribe*			10	→	10	→	70	↑
Løgumkloster til Tønder*			10	→	10	→	20	→
Skærbæk til Toftlund*			10	→	10	→	20	→
Fyn	6.120		6.525		6.725		7.355	
Assens	200	↑	350	↑	375	↑	450	↑
Kerteminde inkl. Romsø	450	↑	330	↑	440	↑	435	→
Langeland	2.200	↗	2.500	↗	2.650	↗	2.600	→
Middelfart inkl. Wedellsborg	600	↑	500	↑	560	↑	565	→
Nordfyn inkl. Æbelø	500	↑	600	↑	550	↑	700	↑
Nyborg	500	↑	200	↑	200	↑	240	↑
Svendborg	300	↑	400	↑	300	↑	380	↑
Sydvestfyn	720	↑	875	↑	1.000	↑	1.000	↗
Midtfyn inkl. Ravnholt	500	↑	500	↑	400	↑	700	↑
Tåsinge	150	↑	170	↑	125	↑	160	↑
Ærø*			100	↑	125	↑	125	↑
Syd- og Vestsjælland	1.500		2.000		2.000		3.000	
Sorø og Bavelse-Næsbyholm		↑		↑		↑		↑
Gisselfeld og Holmegaard m.fl.		↑		↑		↑		↑
Jyderupskovene		↑		↑		↑		↑
St. Svendstrup, Humleore og Hvalsøskovene		↑		↑		↑		↑
Bognæs og Boserup skov		↑		↑		↑		↑
Vallø og Gl. Køgegaard		?		↑		↑		↑
Lækkende		?		↑		↑		↑
Nordsjælland	1.250		1.190		1.350		1.545	
Gribskov		→	1.000-1.200	↗	1.200	↗	1.300	↗
Valby Hegn			30-40	→	30	→	40	→
Store Dyrehave			30-40	↗	50	↗	75	↑
Tisvilde Hegn			20-25	↗	20	↗	30	↗
Danstrup Hegn					50	↗	100	↗
Lolland-Falster	1.770		1.900		2.050		1.700	
Corselitze	75-100	↑	75	↑	50-75	↑	50-75	↑
Naturstyrelsen Storstrøm	15-20	↑	50	↑	20-30	↑	30-40	↑
Frejlev-Sakskøbing	150	↑	175	↑	100	↑	100	↑
Sydlootland	1.100-1.200	→	1.100-1.200	→	1.300-1.400	→	800-1000	↓
Bursø	20-30	↑	30-40	↑	30-40	↑	30-40	↑
Vestlootland	10-15	↑	15-20	↑	15-20	↑	15-20	↑
Nordvestlootland	10-15	↑	15-20	↑	15-20	↑	20-25	↑
Christianssæde	150-200	↑	200	↑	200	↑	200	↑
Rågård	80	→	100	↑	100	→	150-200	→
Enehøje	50	↑	60-70	↑	80	↑	80	↑
Fejø	10	↑	25	↑	25	↘	28	↘
Vennerslund					15	↑	20	↑
Bøtø					10	↑	30	↑
Bornholm	65		80		100		135	
Hele øen	50-80	↑	75-90	↗	100	↗	125-150	↗
Samlet forårsbestand	16.630		18.900		20.265		23.240	

og særligt kalve, for at skadeniveauet i skovene ikke blev for stort. Igen i år vurderes, at bestanden i Rold Skov er faldende, men den er fortsat for stor. I områdets øvrige bestande opleves fortsat vækst. Bortset fra i Tjeleområdet er der plads til flere dyr. I det nordvestlige Himmerland har kronvildt (og dåvildt) i en periode været fredet. Det vurderes nu at have givet den ønskede effekt.

De lokale bestande af dåvildt vurderes alle at være i fortsat vækst, og der er fortsat plads til flere dyr.

Vestjylland

Vestjylland var, med det gamle Ulborg Kronvildtreservat som udgangspunkt, i starten af 1980'erne indberettet med en bestand på 100 dyr. I kronvildtoversigten fra 1995 blev bestanden omkring det Gl. Ulborg Statskovdistrikt opgjort til 250 dyr, hvilket udgjorde ca. 6% af den samlede jyske kronvildtbestand. I samme oversigt opgøres bestanden omkring det gamle Klosterheden Statsskovdistrikt til 350 dyr, og bestanden omkring det gamle Feldborg Statsskovdistrikt til 100 dyr.

Her 20 år efter er situationen unæg-

telig en anden; her anslås det, at mere end 15% af Jyllands samlede kronvildtbestand findes i og omkring de store nåletræsplantager øst for Ulborg. Denne udvikling vidner om en eksplosiv vækst i kronvildtbestanden. Bestanden vurderes dog af gruppen som værende svagt faldende, hvilket næppe kan undre set i lyset af den meget ensidige fokusering på hinder i afskydningen. Bestanden omkring Feldborg er på de 20 år også eksploderet. Bestanden vurderes nu til 750 dyr og til at være i fortsat vækst. Set i lyset af dette kan det virke forbløffende, at bestanden omkring Klosterheden i dag opgøres til 550 dyr og meldes stagneret. Det ser således ud til, at man forvaltningsmæssigt har evnet at holde bestanden i Klosterhedeområdet tilnærmelsesvis stabil, hvorimod den er eksploderet andre steder inden for regionen.

Gruppen oplever, at de massive bestande af kronvildt giver anledning til stigmatisering af vildtet i visse områder. Således meldes der stadig om uetisk skydning til flere dyr i samme rudel og på endog meget lange hold. Der har været eksempler

på ulovlig jagt, hvor det statsejede forstyrrelsesfrie område Sandfærd er blevet drevet af for at få vildtet skudt på nærliggende private arealer. I foråret 2015 har vestjyske landmænd yderligere set sig nødsaget til at hegne kronvildtet ude fra deres produktionsarealer. Ved Vind Hede rager 4,3 meter gamle telefonpæle således markant op i landskabet som store hegnspæle.

I det vestjyske forvaltningsområde er der etableret nye dåvildtbestande ved udsætning i 00'erne. I dag opgør gruppen 10 delbestande. I Holstebro, Lemvig, Struer og Herning kommuner er der kun 14 dages jagttid på kalvene. Som følge heraf er der fortsat en stor tilvækst i de fleste delbestande, og denne tilvækst betyder også, at bestandene spreder sig. Som følge af nu to jagtsæsoner på dåvildtet i disse områder, opleves dåvildtets adfærd nu mere naturlig (læs: sky). Der rapporteres dog fortsat om relativ stor afgang fra bestandene af unaturlige årsager, det vil sige trafik og hjorte, som kommer galt af sted i hegn med videre.

Steen Axel Hansen

En stærk dåhjørn i fuld firspring ned mod en anden hjort et stykke borte. Den synes han lige, han vil ned og have en „sludder“ med.

Midtjylland

Med jagttidsbekendtgørelsen, som trådte i kraft i 2014, blev seks- og otteenderhjorte fredet i det midtjyske forvaltningsområde. Denne fredning har sat sit præg på debatten i området, men hjortevildtgruppen oplever, at denne justering af jagttiden har øget jægerens fokus på hinder og kalve.

Der opgøres fem lokale bestande af kronvildt, og i samtlige bestande vurderer gruppen, at der pga. markskader bør ske en øget afskydning. Områdets største bestand står i de store i plantager i trekanten mellem Ikast-Ejstrupholm-Silkeborg. Bestanden her er opgjort som landets andenstørste delbestand kun overgået af Ulborg-bestanden.

Bestanden ved Odder opleves af gruppen som stabil, hvilket kan undre set i lyset af, at gruppen anslår afgangen til at være ganske beskedent.

Der har tidligere været opgjort fem delbestande af dåvildt i det midtjyske forvaltningsområde, men i årets opgørelse er bestanden omkring Kompedal bortfaldet. Til gengæld er bestanden omkring Silkeborg mere end fordoblet pga. bedre datagrundlag. Dette er med til at understrege, at opgørelsen af hjortevildt aldrig bliver bedre end de informationer, som man lokalt melder videre i systemet. Generelt vurderer gruppen, at der er plads til en forøgelse af dåvildtbestandene, men gruppen understreger også vigtigheden af den lokale accept heraf.

Djursland

Djursland er et af de få steder i Danmark, hvor kronvildtet aldrig har været udryddet. Ses der på situationen i 1995 og i dag, har der på Djursland over disse 20 år været en eksplosiv vækst i bestanden. I 1995 blev bestanden opgjort til 435 dyr, nu er den stærkt på vej mod 3.000.

Der er fortsat opgjort otte delbestande af kronvildt på Djursland. Tyngden af bestanden står i skovene, der strækker sig fra Hornslet i sydvest til Gjerrild i nordøst. Inden for dette bælte oplistedes fem delbestande. Én af disse delbestande meldes i tilbagegang. Bestanden mellem Fjellerup og Bønnerup vurderes at være faldet med henved 40%. Netop denne iagttagelse udlægges af nogle, som om kronvildtbestanden på Norddjursland

er faldende. To ting peger dog i en anden retning! For det første oplyses det fra Meilgaard gods, som ligger i kerneområdet for bestanden, at omfanget af skader på landbruget aldrig har været mere omfangsrigt, end tilfældet var i 2014. For det andet viser bestandsopgørelsen en markant forøgelse af bestanden i Fuglsø Moseområdet, som ligger sydøst for Fjellerup og derfor grænser direkte op til bestanden, som meldes i tilbagegang.

De fem delbestande vurderes til at være over områdets bæreevne. Afskydningen på hele Djursland steg med 23% fra 2012/13 til 2013/14. Gruppen ønsker dog fortsat en øget afskydning af hinder og særligt kalve. Netop for at sikre dette fokus og for at lette jagttrykket på hjorte har man på Djursland valgt at frede alle kronhjorte i januar. Gruppen oplever stadig eksempler på uetisk adfærd - såsom selskabsjagt i september, fodringskapløb og grådig afskydning på mindre kronvildtmarginale arealer. Dertil kommer sager, som har medført politianmeldelse for udfodring med nedskydning for øje. Disse eksempler på uetisk og måske endda ulovlig jagt understreger, hvor store udfordringerne er for at sikre en bæredygtig forvaltning.

Der opgøres fem delbestande af dåvildt, som også befinder sig i det sydvest-nordøstgående skovbælte. Derudover anslår gruppen, at der er sporadisk forekommende dåvildt over hele Djursland. Gruppen vurderer, at bestandene i Løvenholm og Fjeldområdet er stigende. De øvrige bestande vurderes at være stagneret. Bestandsstørrelserne vurderes som passende, og gruppen ønsker ikke en forøgelse på bekostning af kronvildtet i området.

Sydjylland

Der har af naturlige årsager været udskiftning på posten som formand og sekretær i den sydjyske gruppe. Gruppen opgør fortsat fire delbestande inden for forvaltningsområdet. Derudover anslår gruppen, at der findes op mod 1.200 dyr uden for disse kerneområder. Den største bestand findes ved Oksbøl. Her er forvaltningen udfordret af flere ændringer i driften. Efter at Filsø er blevet reetableret, er store markarealer, som tidligere er brugt til fødesøgning, lagt under vand. Det har flyttet en del dyr mod nord med den effekt, at markskaderne omkring plantagerne ved Blåbjerg og Nyminde er steget. En endnu større udfordring består i, at

En lige nysat kalv tager sine første skridt, og kigger sig rundt i den store verden.

➤ Forsvaret med virkning fra 1. april 2014 opsagde samarbejdet med Naturstyrelsen om fællesforvaltning af kronvildtet i Oksbøl Krondyrreservat, som ellers har eksisteret siden 1946. Dertil kommer, at Forsvaret har indstillet alle jagtlige aktiviteter på deres ca. 6.500 ha. Dette har vanskeliggjort den fornødne afskydning, og gruppen forventer derfor en markant forøgelse af bestanden i de kommende år. Gruppen vurderer på nuværende tidspunkt, at bestandene i alle fire delområder er for store, og at afskydningen mange steder fortsat domineres af en for stor afskydning - særligt af unge hjorte.

Gruppen opgør seks delbestande af dåvildt i området. Den største bestand findes i området omkring Skjern. Gruppen vurderer, at der er plads til flere dyr, og bestandene vurderes overordnet til fortsat at være i stigning. Gruppen oplever dog vanskeligheder med at få valide informationer om områdets dåvildt.

Sønderjylland

I området opgøres otte delbestande af kronvildt. Heraf står de to største bestande i området omkring det gamle Linnet Statsskovdistrikt. Bestanden ved Tønder vurderes stigende. De øvrige syv er stagnerende. Gruppen opfatter afskydningens størrelse som passende, men finder andelen af hjorte i udbyttet i de sydvestlige bestande for høj. I Sønderjylland forvaltes kronvildtet efter den generelle jagttid.

Dåvildtbestandene opgøres i de samme otte delområder som kronvildtet. Dåvildtet forvaltes dog efter en jagttidsopdeling i ikke mindre end 10 områder. Den største bestand står i plantagerne under det gamle Aabenraa Statsskovdistrikt, hvor bestanden har den generelle jagttid. Bestandene syd for Kolding og på Als, som er underlagt særlige jagttider, er nu også ved at være ganske store. Dåvildtbestanden på Als er i mange henseender et forvaltningsmæssigt forbillede, hvor statsskoven og øvrige lodsejere i fællesskab har sikret en bæredygtig forvaltning. Senest er succesen understreget af, at en jæger ved Nordborg i 2014 kunne nedlægge en fuldskuffel, som ved opmåling nåede 195 CIC-point.

Et af de mere overbevisende tegn på, at der er dåvildt i området ses her.

Fyn

Den fynske gruppe har baseret forvaltningen på kommunegrænserne. Således opgøres bestandene på Fyn efter kommune, og dertil kommer så bestandene på øerne i det sydfynske øhav. Langt den tætteste bestand står på Langeland, hvor bestandstætheden vurderes til at være et dådyr pr. 11 ha. Bestandene på Ærø, Tåsinge og Langeland er underlagt juridiske lokale jagttider, hvorimod bestandene på Fyn forvaltes med frivillige aftaler inden for rammerne af den generelle jagttid.

Det er gruppens opfattelse, at der er plads til flere dyr på Fyn, men de enkelte kommunale lav er ved at åbne for afskydning af bestemte klasser af dyrene. Der er en tendens til, at de frivillige aftaler udfordres, når først der åbnes for en vis afskydning. Således opleves der flere steder en uønsket stor afskydning af hjorte.

Gruppen har kun fået ganske få henvendelser om skader forårsaget af dåvildtet. Udviklingen følges dog nøje, så afskydningen af dåer og særligt kalve kan øges i tide, inden situationen går ud af kontrol.

Syd- og Vestsjælland

I hjortevildtoversigten 1995 blev den samlede bestand af kronvildt på Sjælland opgjort til 25 dyr. Den daværende bestand stod i Tisvilde Hegn i Nordsjælland. Her 20 år efter opgør

hjortevildtgruppen for Vest- og Sydsjælland en kronvildtbestand på 760 dyr!

De største bestande står på Vestsjælland omkring Åmosen og ved Saltbækvig. Men bestanden med udgangspunkt i Gisselfeld er nu også ved at være talstærk. De øvrige små bestande kan ses som udtryk for en generel spredning af kronvildt ud fra disse bestande. Kun bestanden omkring Åmosen vurderes at være stabil, de øvrige meldes fortsat i vækst. Kronvildt volder på Vestsjælland udfordringer på højværdilandbrugsafgrøder som grøntsager. På Midt- og Sydsjælland er der generelt opbakning til en forsat bestandsøgning. Der er dog blandt private skovejere delte meninger om kronvildtets forenelighed med skovbruget.

Der er i området ingen septemberjagt på kronvildt, men derudover styres afskydningen via frivillige aftaler i lokale lav. Der er blandede oplevelser af loyaliteten over for disse frivillige aftaler, og særligt omkring Gisselfeld-lavet opleves der en stor afgang af hjorte blandt lodsejere, der vælger at holde sig ude af lavet. Generelt anbefales, at afskydningen primært fokuserer på kalvene.

Området har traditionelt haft flere dåvildtbestande, og dåvildt kan nu mere eller mindre træffes i hele området. Kerneområderne er dog fortsat omkring de gamle godsbestande. Gruppen opgør blot, at den samlede bestand overstiger 3.000 stykker dåvildt, og at der er stigning i alle områder. Der er især problemer med markskader omkring Sorø-skovene. Generelt er skadeomfanget stigende i områdets skove.

Nordsjælland

Som tidligere nævnt har der længe været en lille bestand af kronvildt i Nordsjælland, men fra den oprindelige lille bestand i Tisvilde er der nu etableret fem delbestande i Nordsjælland, som alle meldes i svag vækst. Særligt bestanden i Gribskov ønskes større. I området blev kronvildtets jagttid øget med jagttidsbekendtgørelsen fra 2014, således at jagttiden nu dækker hele november, men med gevirmæssige restriktioner på hjortene. Gruppen vurderer, at der har været en afskydning på 30-40 dyr i november 2014, og enkelte afskudte hjorte har været genstand for diskus-

➤ sion om, hvorvidt de er nedlagt i overensstemmelse med lovgivningen. Den samlede afskydning skal dog ses i forhold til, at det anslås, at der årligt påkøres mellem 15 og 20 kron dyr i regionen.

Nordsjælland - med Gribskov som omdrejningspunkt - huser en stor bestand af dåvildt. De fem delbestande vurderes at være under kontrol, og bestanden i Gribskov ønskes ikke større. Omkring Gribskov er der begyndende markskader forårsaget af dåvildtet.

Den nordsjællandske gruppe har i foråret 2015 fået ny formand i form af Sonny Persson fra Slangerup.

Lolland-Falster

Hjortevildtgruppen på Lolland-Falster er den eneste gruppe, der har vurderet en samlet mindre bestand i 2015 end året før. Ser man nærmere på opgørelsen, skyldes dette fald

alene et drastisk fald i bestanden på Sydlolland. Dette bestandsfald tolkes som et produkt af en øget afskydning af særligt dåer. Men bestanden vurderes fortsat at være for stor og med en alt for ringe andel af hjorte, hvorfor gruppen overvejer særfredning af hjorte i området.

De øvrige delbestande på Lolland og Falster skønnes i det store hele som værende stigende. Bestanden på Fejø volder en række frugtproducenter udfordringer i form af skrælning og bid på frugttræerne.

Gruppen er ved at undersøge muligheden for at introducere dåvildtet til Møn.

Bornholm

På klippeøen fortsætter en svag stigning i den lille dåvildtbestand. På trods af at der kun er 14 dages jagttid på kalve, vurderes det, at ca. 50% af årsproduktionen skydes. Den korte

jagttid sammenholdt med ulovlig jagt og unaturlig dødelighed gør, at bestanden vokser langsomt. Det opleves, som om kalvesætningen som følge af mere effektiv brunst kommer tidligere nu.

Der er plads til mange flere dyr på øen. Gruppen har ikke modtaget henvendelser om markskader. Der er derfor ingen planer om at udvide jagttiden på nuværende tidspunkt.

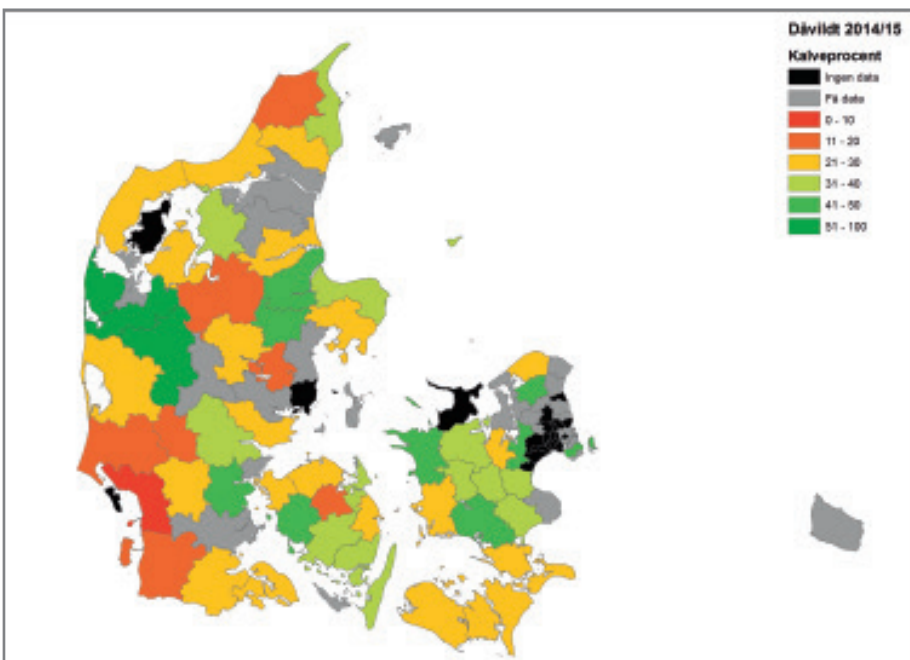
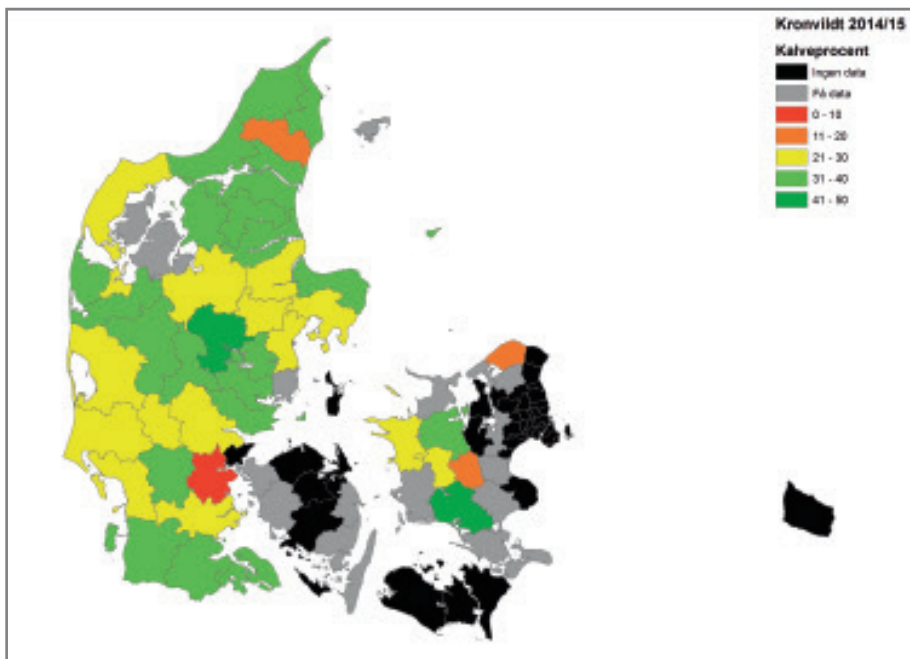
National status

Kronvildtbestandene ser nu flere steder ud til at være stagnerende, og enkelte af de store bestande (Rold, Ulborg og dele af Norddjursland) melder om tilbagegang i bestandene. Årets antalsmæssigt største tilbagegang ses dog i dåvildtbestanden på Sydlolland. Disse mulige bestandsreduktioner bør alle ses som et glædeligt resultat som følge af en målrettet indsats for at få bragt bestandene under kontrol. ➤

IMPERIAL STAG-HUNT IN THE FOREST OF COMPIEGNE.

Parforcejagt efter kronvildt har altid været en højt skattet jagtform for kejsere, konger, adlen og andet godtfolk. Dette gamle maleri viser et fornemt jagtselskab i en skov i franske Compiègne, netop som hundene slippes og hornblæseren signalerer, hvad vej hjorten flygter.

➤ Som det er nævnt under de regionale grupperes statusser, er den faktuelle bestandsnedgang på Norddjursland diskutabel. Situationen understreger to sandheder, som ofte overes i forvaltningsdebatten.

For det første er bestandens antalmæssige størrelse af underordnet betydning. Det, som er det forvaltningsmæssigt relevante, er bestandens samlede påvirkning af landskabet m.m. Her er der intet, der tyder på, at bestanden på Norddjursland er bragt i overensstemmelse med områdets bæreevne.

For det andet er den forvaltningsmæssige problemstilling skåret ud i pap, når virkeligheden viser sig at

være, at de reelle omkostninger er stigende, samtidigt med at de reelle indtjeningsmuligheder fra bestanden er faldende. Det vil uundgåeligt medføre, at nettoglæden ved hjortevildtbestanden før eller siden vil blive negativ.

Det er en almindelig antagelse, at omfanget af skader hænger direkte sammen med det antal dyr, der skal mættes. Dette er ikke nødvendigvis rigtigt, idet ikke alt bid og tråd fra hjortevildt er skadeligt. Skaden opstår først, når bid og tråd foregår på jordbrugets afgrøder. Der er således en del bid og tråd, som vil være decideret gavnlige. I hegnede bestande af hjortevildt vil bid ofte være frem-

mende for biodiversiteten, og her er udfordringen ofte at få et stort nok græsningstryk.

En øget afskydning betyder ikke nødvendigvis reducerede skader. Som det er omtalt i „Hjortevildtoversigten 2014“ (Jæger 9/2014, s. 46-60), er det vigtigt, at andelen af hundyr i bestanden ikke bliver for høj, da dette ellers vil medføre en uforholdsmæssig stor produktion. Således vil øget afskydning kunne medføre øget tilvækst, hvis ikke afskydningen er rigtig. Værre endnu kan jagt og ikke mindst forkert afskydning være med til at generere yderligere skader.

De færreste landmænd har problemer med, at deres marker danner en del af livsgrundlaget for hjortevildt i almindelighed. Men når sværme af kron- eller dåvildt vælter ind på markerne i hundredvis, bliver marken ofte raseret, og alene den mængde afgrøder, som trædes ned, kan fjerne overskuddet fra markdriften. Regningen efter sådanne skader står landmanden herefter alene med. Den eneste „fejl“, landmanden har gjort, er at dyrke det mest attraktive foder i området. Bestandens størrelse, sammensætning og adfærd har han kun meget ringe indflydelse på. Disse parametre er i det væsentlige dikteret ved jagtudøvelsen og afskydningens sammensætning.

Målrettet afskydning

Når flere af de regionale hjortevildtgrupper igennem en årrække har udtalt, at bestandene ligger over bæreevnen, og at afskydningen af hundyr og kalve er for lille, så har jægerne mange steder taget det til sig. Resultatet heraf ses nu flere steder, hvor bestanden vurderes at være stagnerende eller sågar faldende. Der er dog fortsat meldinger om store skader fra jordbruget.

En forklaring herpå kan være, at jægerne overordnet set - desværre - har kastet sig over den nemme løsning, nemlig ved at knække tilvækstkurven ved at skyde hundyrene. Der er ingen problemer i at nedlægge mange dåer eller hinder, når blot udbyttet af kalve er tilsvarende stort og helst større. Andelen af nedlagte kalve er dog kun de færreste steder fulgt med. Denne afskydning kan være direkte kontraproduktiv over for målsætningen om at reducere skadeniveauet, og det kan endvidere be-

tyde, at bestandsantallet kun midlertidigt falder.

Tabellen nedenfor viser, hvor mange hinder (inkl. smalhinder) der er nedlagt pr. kalv i områder, hvor udbyttet er opgjort på en måde, så dette forhold kan udregnes. Det ses, at kun i én lokal opgørelse overstiger antallet af nedlagte kalve antallet af nedlagte hinder. Det betyder, at der i de opgjorte perioder må være mange kalve, som er blevet frataget deres førende hind i løbet af jagtsæsonen. Ser vi på det detaljerede indrapporterede udbytte af kron- og dåvildt på kommunalt plan, se grafikken på side 64, fra jagtsæsonen 2014/15, udgør kalve mindre end en tredjedel af udbyttet i rigtig mange af landets kommuner. Kun i de få vestjyske kommuner, hvor der kun er jagttid på dåkalve, ligger

andelen af kalve i udbyttet over 50%. Der er ingen kommuner, hvor kronkalve udgør mere end 50%. Meget tyder altså på, at der landet over er en forholdsvis stor afskydning af voksne dyr i forhold til kalve, og det er, som vi skal se nærmere på, ikke kun et etisk problem.

Noget tyder på, at dette fokus på hinder/dåer i stedet for på kalve er et udtryk for den megen debat om bestande, som overskrider bæreevnen, som der på regionalt og lokalt niveau er talt og skrevet meget om i de forgangne sæsoner. Ser vi på Naturstyrelsens afskydning i de gamle Ulborg plantager, var afskydningen i 2007/08 fordelt med 1,4 hind pr. kalv. I de seneste par sæsoner er dette forhold på de samme arealer steget til to hinder pr. kalv. Dette afspejler givetvis jæ-

germæssige adfærdændringer (parole?) i perioden.

I forhold til skaderne på jordbruget er det naturligt nok ikke de dyr, som nedlægges, der forårsager skaderne! Det er de dyr, som er tilbage efter jagtsæsonen. Her betyder den hårde afskydning af hinder og dåer, at naturligt mange kalve og smaldyr står tilbage uden føring. En gammel myte om sådanne førerløse kalve er, at de dør efterfølgende. Der er næppe biologisk belæg for denne påstand. Kalve er fysisk uafhængige af hinden allerede i femte levemåned, idet de fuldt ud kan overleve alene på planteføde. Diegivningen har fra femte levemåned derfor kun social karakter. Det betyder altså, at kalve som er et produkt af en god effektiv brunst i september året før og derfor sættes i

En hjorterule i fanget ude i en lysning i skoven.

Forholdet mellem Hinder og kalve i lokalt opgjort udbytte

Område	Periode	Hind : kalv	Kilde
Naturstyrelsens arealer tilhørende det gamle Ulborg skovdistrikt (s)	2011/12 - 2014/15	1,7 : 1	Hjortevildtgruppe Vestjylland / NST Vestjylland
Naturstyrelsens Midtjyllands plantager (s)	2011/12 - 2014/15	1,5 : 1	NST Midtjylland
Oksbøl Krondyrreservat (s)	2011/12 - 2013/14	1,4 : 1	NST Blåvandshuk
Vorbasse - Hovborg (p)	2012/13 - 2014/15	0,9 : 1	www.kronhorte.dk
Djursland (p)	2008/09 - 2012/13	1,9 : 1	Bæredygtig Kronvildtjagt; DCE, Aarhus Universitet

Pipaluk

► maj, vil være fuldt ud i stand til at overleve uden hindens mælk i oktober.

Forældreløs adfærd

Kalven dier som sagt hinden længe efter oktober af rent sociale årsager. Det er således ikke ualmindeligt, at hinders yvere i december - og sågar i januar - kan være mælkespændte. Dette er et meget godt tegn på den binding, der socialt er mellem hind og kalv. Kalven er således socialt knyttet til hinden til dens 15.-18. levemåned, og særligt smalhinder vil følge hinden helt op i voksenstadiet. Dette sociale bånd har naturligvis en betydning for kronvildrets udvikling og adfærd. Denne prægnation fratages kalve, som mister hinden tidligt i livsforløbet. Da både kron- og dåvildt er sociale dyr, søger de denne sociale tryghed dækket på anden vis. Således vil de førerløse kalve ofte søge tryghed ved andre dyr. Om andre dåer eller hinder er villige til at optage sådanne førerløse kalve i deres familierudler er omdiskuteret, og der kan givetvis findes eksempler på både det ene og det andet. Dog vil førerløse ungdyr ikke på nogen måde udvise afvisende adfærd over for andre unge dyr i samme situation. Således kan de førerløse unge dyr slå følge i endog meget store rudler. Sidst på jagtsæsonen kan der lokalt opleves store rud-

ler med en meget høj andel af kalve af netop disse årsager.

Da sådanne rudler mangler erfarne moderdyr til at videregive den rigtige adfærd til deres afkom, vil disse rudler kunne få en afvigende adfærd. Denne afvigende adfærd kan følge dyrene mere eller mindre resten af livet. Man kan derfor frygte, at der kan opstå store rudler, som holder sammen året rundt. Her er normal kronvildtadfærd, at store rudler kun opstår, når der er fare på færde. Det vil sige, når rudler på en eller anden vis føler sig truet, og derved kan drage fordel af at være flere sammen. I uforstyrrede perioder vil kron- og dåvildt følges i mindre familierudler med få voksne hinder med deres smaldyr og kalve.

For vildtet vil det oftest være mest fordelagtigt at færdes i mindre rudler, idet det enkelte dyr derved får bedst mulig adgang til den mest attraktive ressource. Således vil alle dyr i en lille familierudel i ro og mag kunne esse i mindre lysninger m.v.

Derimod vil dyr i kæmperudler nu engang være nødt til at søge fødebehovet dækket, hvor de opholder sig. Det vil for svagere dyr i rudlen aldrig være der, hvor den bedste ressource er tilgængelig. Dette ses ofte omkring foderpladser, hvor de dyr, som ikke kan komme til foderet, så forvolder skader på omgivelserne med bid og

skrælning. Dyr, der er vokset op i rudler uden erfarne dyr til at videregive erfaringer om „optimal“ adfærd, vil derfor livet igennem kunne udvikle en uønsket adfærd. Opstår situationen, hvor hjortevildtet hele året går i store rudler, vil dyrene af simple årsager i endnu større grad været tvunget til at søge føde på landbrugsproduktionsarealer, idet det er de eneste steder, hvor foderudbuddet er stort nok.

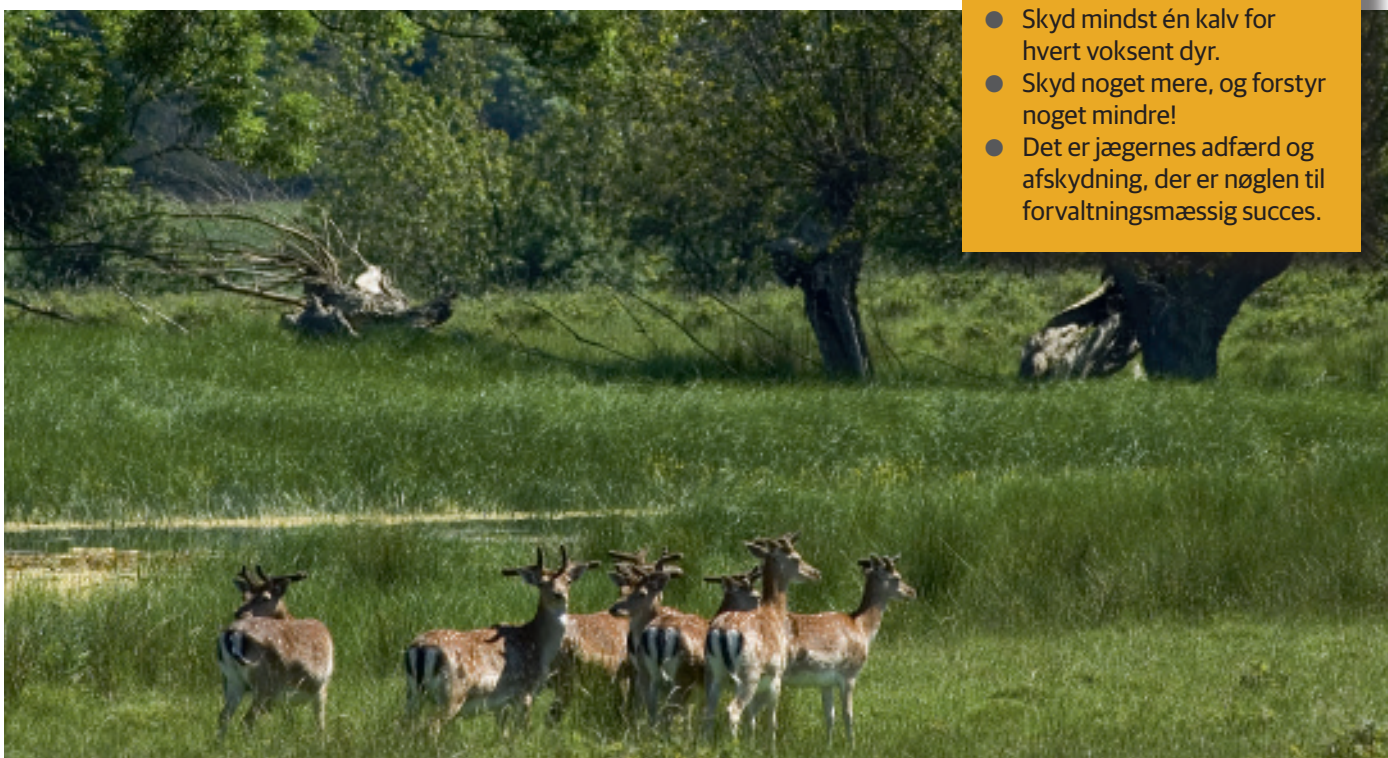
En landmand eller skovejager skal kunne leve med hjortevildt som dyrkningsvilkår, men ingen jordbruger skal stå alene med en regning for urimeligt store rudler, som hærger den enkelte lodsejers afgrøde. Det er således på ingen måde udtryk for en bæredygtig forvaltning, hvis et afskydningsfokus på hinder og dåer medfører større rudler.

Måden til at få bragt de lokale bestande i balance med bæreevnen er således ikke kun at reducere bestanden, men samtidig - og måske vigtigere - at den sociale struktur i rudlerne opretholdes. En markant forøgelse af afskydningen af kalve vil derfor være ønskeligt - særligt i de områder, hvor bæreevnen er nået. mf@jaegerne.dk

Lad os afslutningsvist gentage parolerne:

- Skyd mindst én kalv for hvert voksent dyr.
- Skyd noget mere, og forstyr noget mindre!
- Det er jægerens adfærd og afskydning, der er nøglen til forvaltningsmæssig succes.

Scapix/Terkel Broe Christensen

Dåvildtet er stærk repræsenteret på de danske øer. Her en lille rudel på Romsø i Storebælt.